

Előfizetési árak:
 A kiadóhivatalban átveve:
 Egész évre . . . 16 kor. — fill.
 Negyedévre . . . 4 „ — „
 Helyben hásho kordva:
 Egész évre . . . 20 kor. — fill.
 Negyedévre . . . 5 „ — „
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre . . . 24 kor. — fill.
 Negyedévre . . . 6 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Apáczai u. 8. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállal közt.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők

Egyes szám ára 8 fill.

NAGYVÁRAD, szept. 13.

Választás után.

A törvényhatósági autonómiának nagy hátránya a választási rendszer. Még ahol nem is olyan züllöttek a társadalmi viszonyok mint nálunk, Nagyváradon, ahol minden kérdést a politika, a liberális és felekezeti szellem dominál, még ott is valóságos átokként nehezedik a választási rendszer a közigazgatási gépezetre.

Első sorban — azt hisszük — ez az oka annak a feltűnő jelenségnek is, hogy igazi tehetséges emberek vagy egyáltalán nem, vagy csak nagy ritkán mennek a közigazgatási pályára. Tehetséget, szorgalmat, képzettséget, kitartó munkát, önzetlenséget nem látnak megjutalmazva a közigazgatási pályán. Pajtáskodás, atyafiság, protekció mindenütt nagy súlyjal esnek a mérlegbe, de sehol sem annyira, mint a közigazgatásnál. Ha még ezeken kívül, illetve ezek mellett — mint nálunk az a főkérdés, hogy valaki liberális-e, vagy pláne szabadkőműves-e, akkor nem csuda, hogy a választási rendszer legnagyobb akadálya a jó közigazgatásnak.

A mai városi főjegyző választásánál Nagyvárad város közgyűlési termében azt is hallottuk mondani, hogy *igazi liberális ember nem szavazhat Komlóssy Józsefre!*

Erről a Komlóssy Józsefről most a választás alkalmával, mikor ki volt téve mindenféle megszólásnak, mikor még névtelen leveleket is írogattak ellene, még azok is, akik ellene korteskedtek, nyíltan elismerték, hogy a városnak szorgalomra, önzetlenségre, tehetségre, erélyességre olyan tisztviselője, akivel más e tekintetben alig mérkőzhetik; két-három ember helyett dolgozik régidő óta, szabadságot nem kért emberemlékezett óta; a hivatalban ő a legelső aki jön, legutolsó aki távozik; mindig csak a város és a polgárok igazi érdekét nézi, — a magáét sohasem. Annyira szereti a munkát, hogy ma, mikor a választás eredményéről értesült, — bement a szobájába és folytatta a munkát.

És mikor alkalom nyílik arra, hogy nagyobb hatáskört nyerjen munkássága, — meglagadja azt tőle a közgyűlés.

És vajjon miért? Talán néppárti? Mert igaz ugyan, nem lenne szabad, hogy a politikának köze legyen a törvényhatósági dolgokhoz, de sajnos, ugyancsak sok van s nálunk bajosan boldogul általában az ellenzéki, különösen pedig a néppárti hajlandóságú ember. De ő nem néppárti, sőt a liberális párt tagja s ami talán még több, magyar kir. állami anyakönyvvezető.

De van egy hibája: katolikus ember, aki évekkel ezelőtt, még aljegyző korában

ellene szavazott az egyházpolitikai javaslatoknak. Ezt pedig nem felejt el neki a liberális párt, főleg annak radikális árnyalata.

A liberális nem felejt és nem tanul semmit. Inkább türi, hogy a politikai befolyás megrontsa az egész közigazgatást.

Mert nem a jó közigazgatás a fő, hanem a liberális.

A tisztviselőknél is nem az a fő, hogy szorgalmasok, munkaszeretők, önzetlenek legyenek, még a kvalifikáció sem jön tekintetbe, — hanem csak az, hogy tüskön-bokron keresztül tolják a liberális rozoga szekerét, nem törődve sem vallásos, sem hazafias meggyőződésükkel.

Ez a szomorú tanulsága a mai választásnak.

* * *

Megtörtént a nagy esemény a városházán; Rácz Mihály örökét: a főjegyzői pennát, a törvényhatóság többsége Rimler Károly főkapitánynak juttatta.

A heteken át tartott kerteskedésnek meg is lett az eredménye; zsufozásig meg telt a közgyűlés terme. 126 városatyja szorongott a zöld asztalok mellett, míg a háttérben 50—60 főnyi hallgatóság, főként jogászok, lesték, hogy mikor kerül sor a választásra.

A városatyák gondtalanabb, kedélyesebb része valóságos totalizátort szervezett. Járt a fogadás pezsgőbe, havannába, hogy ki lesz hát a főjegyző.

Egyik jókedvű városatyja csak 1 órai haladékot kért, hogy biztos választ adjon arra a kérdésre: Komlóssy vagy Rimler pártja győz-e?

A Rimler-pártiak nagyon megijedtek a Komlóssy népszerűségétől. Azt hitték, hogy olyan lelkes éljenzés lesz a Komlóssy nevének említésénél, hogy a főispán mindjárt megválasztottnak jelenti ki. Ezért jóelőre gondoskodtak ivról, a melyen 20 városatyja kért szavazást.

Kapott is Komlóssy lelkesült és dörgő éljenzést, de az ivre nem volt szükség. A főispán elrendelte a szavazást.

Tíz szóval Rimler Károly nyert.

Dr. Hoványi Gyula azonban nagyon kíváncsi volt és szeretne volna tudni, hogy vajjon meg van-e Rimlernek a kellő képesítése.

A főispán nem felelt ugyan a kérdésre, de hír szerint mégis kikényszerítik a kellő választ. Ha másként nem — felebbezés által.

*

A közgyűlés lefolyásáról a következőket adjuk:

Beöthy László főispán elnökölt.

Jelen voltak:

Dr. Baróthy Ákos, dr. Bozóky Alajos, Bozóky Béla, Csák Máté, Frankó Endre, Guttman József, dr. Grósz Albert, Hlatky Endre, dr. Hoványi Gyula, Kaczián Károly, Kékus Vidor, dr. Konrád Márk, Mezey Mihály, Miskolczy Barnabás, dr. Molnár Imre, Palotay László, Papp Miklós, Ritoók Zsigmond, Serdült Bálint, dr. Sipos Árpád, Stark Gyula, Szokoly Tamás, Schöpflin Ágoston, Sipos Orbán, dr. Várady Zsigmond, Beczkay Lajos, Bertsey

György, Ifj. Cser János, Czeglédi Jeremiás, Daday József, Déry János, dr. Grósz Menyhért, dr. Hoványi Géza, dr. Kornstein Lajos, Ländler Ferencz, Mészáros József, Mihálovits János, Milibák József, Id. Nagy Lajos, dr. Radó Ignác, dr. Sarkadi Lajos, Sulyok István, Schütz Albert, dr. Vucskics Gyula, Weisz Károly, Amigó Mór, Berger Dániel, dr. Dési Géza, dr. Friedländer Sámuel, Fuchs Mór, Gábel Jakab, dr. Kurländer Ede, dr. Moskovits József, Reismann Mór, Schwartz Antal, Szmekta György, Serényi Gusztáv, Ternyei Antal, Weisz Mór, Aufrecht Mór, Balog Döme, Bartsh Sándor, Bognár Sándor, Bottó Ferencz, Czegléd Sándor, Deutsch K. Ignác, Deutsch Simon, dr. Dóri Ferencz, Farkas Izidor, Harmathy Károly, Hering Sándor, Hillinger Lipót, Huzella Gyula, Knapp Sándor, dr. Kazay Kálmán, Kugler Albert, Kunz Gusztáv, dr. Kutiák Ágoston, Léderer Dávid, Lévy Zsigmond, Mandel Adolf, Mihelyi Adolf, dr. Mihelyi Lajos, Mihelyi Pál, Molnár Lajos, Moskovits Mór, dr. Munk Béla, Munk Jakab, Müller Salamon, Némethy Károly, Nyíry György, Pallay Lajos, Papp György, Pekánovics Imre, Poynár János, Rendes Vilmos, Rimánóczy Kálmán, dr. Sonnenfeld Zsigmond, Sonnenwirth Bernáth, Száhlender Károly, Sebestyén Lajos, Steiner M. Albert, Szűts Sámuel, Ifj. Ullmann Izidor, dr. Vári Szabó Béla, Weinberger Jakab, Weiszlovits Adolf, dr. Bulyovszky József, Istvánffy István, Szűts Dezső, Komlóssy József, Bordó Ferencz, Darvassy Lajos, Dús László, Tóth Márton, dr. Gram Károly, Sztarill János, Hegedüs Géza, Jablonszky Emil, Ragány János, Szűcs Géza, Szántó Lajos, Szűts István.

Hiányoztak: Dr. Berkovics Ferencz, Stern Hermann, Incze Lajos, Ifj. Kohn Sámuel, Oláh Ferencz, Óváry Sándor, Rádl Ödön, Sal Ferencz, Rothmann Jakab, Rimler Károly, Büsch Dávid, Nemes Jenő.

A polgármester jelentése.

A polgármester havi jelentésének a közigazgatásra vonatkozó adatait már közöltük. — A polgármester még bejelenti, hogy a nagyvárad-i ipartestület köszönetét fejezte ki a törvényhatóságnak, amiért két iparost ösztöndíjjal kiküldött a párisi kiállítás tanulmányozására. — Ugyancsak hálás köszönetét fejezi ki Szilágyi Béla honvédezzredes az édes atya halála alkalmával kifejezett részvétért. — Bejelenti a polgármester még a Fehér Kereszt gyermekmenháznak megújítását és az iskolaszék megalakulását, — továbbá a b.-diószegi vinczellériskolába a város a két ösztöndíjas helyet Hanyal István és Merk Józsefnek adományozta — s végül, hogy Gluch Frigyes egy Nagyváradon felállítandó pinczériskola részére 1000 frt alapítványt tett.

A polgármester jelentését tudomásul vették. Tudomásul vették a magyar királyi belügyminiszter leiratát melylyel a fertőző betegségekkel szemben követendő eljárásról és fertőtlenítésről, valamint a Szent László-kórház részére alkotott illetve módosított szabályrendeletet jóváhagyja.

A belügyminiszter nemrég értesítette a várost, hogy a hozzá fölterjesztett csatornázási részletterveket jóváhagyta, a Walsér cég, mely a terveket készítette annak idején 20,000 korona tiszteletdíjat kötött ki a tervek elkészítéséért, mely a kormányhatósági jóváhagyás leérkezése után válik esedékessé. A tanács ennek folytán intézkedett, hogy a vállalat ezt az összeget megkapja. E végből előterjesztést tesz a közgyűlésnek, hogy a miniszteri jóváhagyást vegye tudomásul és a tervekért járó huszezer korona díjat utalja ki.

Kugler Albert nem adná ki addig az összeget, míg meg nem vizsgálják; hát ha nem jók a tervek.

Komlóssy József felvilágosítással szolgál.

hogy a terveket a földművelési- és belügyminiszteriumban felülvizsgálták.

Az előterjesztést elfogadták.

Az igazoló választmány megbízatása lejárván, a tanács előterjesztésére tagokul megválasztottak: dr. Molnár Imre, dr. Berkovits Ferencz, Mihelffy Adolf, Hlatky Endre és Mezey Mihály: — a főispán által a választmányba elnökül Némethy Károly, tagokul Frankó Endre, Pallay Lajos és dr. Hoványi Géza nevezettek ki.

A főjegyző választása

Elnöklő főispán, a kijelölt választmányba a jelenlevő megválasztottak mellé a maga részéről Némethy Károly, Palotay László és Reismann Mórt nevezte ki s a bizottság a jelölés végett visszavonult.

A szavazatszedő küldöttséget Mezey Mihály elnök, Farkas Izidor és Sulyok István tagokból és Istvánffy István jegyzőből alakította meg a főispán.

Kijelöltettek:

*Komlóssy József és
Rimler Károly.*

A szavazás megejtetvén; összesen beadott 126 szavazat.

Ebből kapott:

Rimler Károly 68
Komlóssy József 58

szavazatot s így **Rimler Károly 10** szavazattöbbséggel főjegyzővé választott.

Van-e államtudományi vizsgája az új főjegyzőnek?

A választás kapcsán felszólalt dr. Hoványi Gyula. Kérdést intéz a főispánhoz, mint a kijelölt választmány elnökéhez az iránt, hogy Rimler Károly milyen okiratok alapján jelöltetett? Bir-e államtudományi: államvizsgálati bizonyítvánnyal, (Halljuk! Halljuk!) mert az 1883. évi I. t.-cikk világosan előírja, hogy a főjegyzőségre nem jogtudományi, hanem államtudományi államvizsga szükséges. Rimler Károly a jogtudományi államvizsgát 1880-ban megpróbálta letenni, de nem sikerült. (Zaj. Eláll. — Ugy van! Halljuk! kiáltások.)

Elnöklő főispán arra kéri szónokot, hogy maradjon a kérdésnél.

Dr. Hoványi Gyula: Semmi nem vezet, csak az ügy tisztázása.

Elnöklő főispán: csak a kérdés megtevését engedheti, mást nem, mert a választás eredménye ki van hirdetve.

Dr. Hoványi Gyula: méltóztassék arra választ adni, hogy van-e Rimlernek államtudományi államvizsgálata? (Zaj.)

Elnöklő főispán: csendet kér. A kérdés feltevésére joga van a biz. tag urnak. A kijelölt bizottság határoz, de ezt indokolni nem tartozik. Így ő sincs abban a helyzetben, hogy a kérdésre válaszoljon. (Zaj.)

*

A választási aktus befejezése után folytatták a napirendre tűzött ügyek tárgyalását.

A tanács javasolja, hogy az uri-utcai Páris-patak hidjának kiszélesítése végett szükséges 13.5 négyszögöl területet Rosinger Béni és neje tasádfői lakosoktól 500 koronáért vegye meg a város.

Névszerinti szavazással elfogadták a terület megvételét.

Hegedűs Géza ajánlatot tett a Városliget-hez vezető ut megnyitásától fennmaradó teleknek 1000 korona összegért leendő megvételére.

Többek hozzászólása után a terület eladását elhatározták.

A tanács előterjesztést tett, hogy a Posta-utca és a diszletraktár között fennmaradó saroktelket adja el a város.

Kitűzetett a jövő havi közgyűlésre.

A nagyváradai hegyközség megkereste a várost, hogy az »Első magyar borbizományi és értékesítési részvénytársaság« részvényeiből jegyezzen a város. A tanács, tekintettel arra, hogy ez a részvénytársaság a bortermelők érdekeit és a magyar bor jóhírnevét akarja előmozdítani, 10 részvénynek 1000 korona értékben leendő jegyzését javasolja közgyűlésnek.

A tanács előterjesztését elfogadták.

Kilenczven szülő érdeke.

A városi tanács előbb kimondotta, hogy a polgári fiúiskolánál az I. osztályban nem állít parallel osztályt. Így a beiratásra jelentkezett 140 tanuló közül 90-et visszautasítottak. Az iskolaszék és a kir. tanfelügyelő a parallel osztály felállítását sürgetik. A városi tanács a parallel osztály felállítását javasolja, óradijazás mellett s V.-Velenczén az elemi 5—6. osztályt szüntessék be és Olasziban az 5—6 osztály szétválasztassék.

Hosszu vita indult meg a tanács előterjesztése felett.

Sipos Orbán szólalt fel először. Felemlíti, hogy a polgári iskola első osztályából, a parallel osztály elmaradása folytán 90 tanulót utasítottak el, s ezek most felvételért könyörögnek. A szülőktől azt a jogot elvonni nem lehet, hogy ott járassák gyermekeiket, a hol jobbnak látják. Azt mondják, hogy a város nem köteles a polgári iskolát fentartani. Hogy Nagyváradon szükséges-e a polgári iskola, ezt a törvényhatóság ítéletére bizza. Nagyvárad főleg iparos és kereskedő város s itt különösen közrehat egy ilyen iskola a képzettség fokozására. A vasut, posta és más intézmények, sőt egyes kereskedők is csak oly ifjakat alkalmaznak, a kik 4 polgári osztályt végeztek. Örül, hogy népszerű a polgári iskola, s ez első sorban a kiváló tanerők érdeme, de örül annak is, hogy a szülők bizalmát bírja ezen iskola. Az nem érv, hogy kevesen végzik el az iskolát s az alsóbb osztályokból kimaradnak, hisz így van ez a középiskoláknál is. Az első osztályban 140 tanuló van s érettségire 39 jelentkezik. Kiválasztani sem lehet, hogy melyik gyermeket adják az elemi 5—6. osztályba, valamint azt sem lehet kívánni, hogy 5—6 kilométer távolságról járjanak az elemi 5—6. osztályba.

Szmetka György: Nincsen csizmájuk sem!

Sipos Orbán: Ha a növendékek a polgári iskolát keresik fel, jól teszik s a városnak még áldozatok árán is kötelessége ez iskolát fentartani. — Az elemi 5—6. osztályból igen nehéz átlépni a közép iskolába, mert ott sok olyan dolgot, pl. a mértani rajzot, nem tanítanak, a melyekről felvételi vizsgát kell tenni. — Téves az a feltevés is, hogy a polgári iskolákat kivették az iskolaszék kezéből, mert hisz most is foglalkozott vele az iskolaszék. Csak a tanulmányi felügyeletet vették ki s ez még előnyére lesz. Ezután azt fejtegeti adatokkal, hogy áldozatába sem kerül a parallel osztály a városnak. Eddig mindég az államsegély felemelését kérték, pedig annak a kimutatása mellett, hogy az 5% iskolaadón kívül a város sokat költ az iskolákra, a tanítói fizetések kiegészítését kellene kérni az államtól. Ez törvényes lenne. A párhuzamos osztály 21 óra ellátását kívánja hetenkint. Jelenleg 7 tanerő működik a polgári iskolánál. Jelenleg következik egy kiegészítő tanító választása, akinek polgári iskolai képesítéssel kell bírnia. Ha ez az új tanerő naponként 2 órát tanít a polgári iskolánál, már heti 12 óra be van töltve. A visszautasított 90 tanulóból 50 fizet tandíjat 8—8 frtot, ebből lehet 8 óra díjat fedezni per 50 frtjával s így csak heti 1 óra marad fedezetlenül. — A terve-

zet szerint jövőre a II. osztálynál is beszűntetnék a parallel osztályt s ez esetben a polgári iskolánál egy tanerő felesleges marad; ezt pedig máshelyre nem lehet áthelyezni, mert a pályázat szerint ide lett megválasztva. Miután a parallel osztály a városnak semmibe sem kerül s 90 szülő könnyét törli le, ajánlja a tanács javaslatát elfogadásra.

Dr. Molnár Imre kifejti, hogy miért nem helyesli a parallel osztály felállítását. A polgári iskolák most vannak a reform alatt. Ez az iskola ma proletárokat nevel. (Zaj.) Ez okból mondta az iskolaszékben, hogy az iskola fejlesztésével várjunk, amíg a reform keresztül megy. Most azonban elfogadja a tanács javaslatát.

Dr. Friedländer Samu elvi ellensége a polgári iskolának s ezért nem szavazza meg a tanács előterjesztését.

Sulyok Istvan válaszolja, hogy a polgári iskolának az a célja, miszerint értelmes polgárokat neveljen s a polgárok haladását elősegítse. Azért van növendéke a polgári iskolának, mert a szülők belátták, hogy ott gyermekeik magasabb képzettséget nyernek. Visszautasítja azt a vádat, hogy a polgári iskola proletárokat nevel. Tapasztalata van, hogy a közönség nem azért küldi oda a gyermekeit, mert urhatnámság bántja, hanem a nagyobb képzettség elnyerése végett, hogy ezzel az ipari és kereskedelmi pályán jobban boldoguljon. Más iskolára is lehetne azt mondani, hogy proletárokat nevel. Még áldozatok árán is fenn kell tartani a polgári iskolát.

Dr. Radó Ignác: Adjuk el a színházat!

Sulyok István: Elfogadja a tanács javaslatát, azzal, hogy a parallel osztályokat mindaddig tartsa fenn a város, amíg szükséges lesz.

Hlatky Endre azt tudja, hogy pénzügyi szempontból voltak az iskolaszékben a parallel osztály ellen. Ez eddig is fenn állott, de a tanári kar ingyen látta el. Ezt azonban kivánni sem lehet. Az viszont nem áll, hogy a parallel osztály pénzébe nem kerül városnak. Szaporodni fog a költség, de ezt nem sajnálja, mivel Nagyváradnak olyan eleme van, hogy szükséges ez az iskola. Proletárok mindenütt, még az egyetemen is vannak. — Felhívja azonban a figyelmet Sipos Orbán azon kijelentésére, hogy lehetne kérni a minisztertől a tanítói fizetések kiegészítését. Indítványozza, hogy ezt feliratban kérje a város a minisztertől. — végül még a mellett érvel, hogy a tanács azon javaslatát, miszerint V.-Váralján szüntessék be az 5—6. elemi osztályt, — ne fogadja el a közgyűlés.

Gábel Jakab egy megjegyzést nem hallgathat el. Ezelőtt az volt a jelszó, hogy meg kell nehezíteni a középiskolázást, mert ez a proletárizmust neveli s a polgári iskolákat ezért fejlesztették. A v.-váraljai 5—6. osztályt ne szüntessék be s egy új tanítói állást szervezzenek.

Ragány János kéri a tanács javaslatának változatlan elfogadását.

Szmetka György a v.-váraljai 5—6. osztály fenntartása érdekében szól.

Ritók Zsigmond beszéde.

Ezután Ritók Zsigmond szólalt fel, általános figyelem között. Fontos a tárgy — ugymond — s ezért minden nyilatkozat rendkívüli súlylyal bír a jövőre. Az 1868. évi 38. törvényezikk intézkedik, hogy minden község, falu köteles hat osztályú iskolát fentartani, az 5000 lakosnál népesebb községek felső elemi iskolát állítani, azok a városok pedig, melyek anyagi erővel bírnak, kötelesek, hangsúlyozva: kötelesek polgári iskolát fentartani. Ez volt b. Eötvös rövid, könnyen felfogható intencziója, melyet csak az nem ért meg, a ki nem akarja. Kotyikletnek is kötelessége 6 osztályt fentartani. Ezzel, a kotyikleti iskola műveltségével mi csak nem elégednénk meg. Azt mondják, küldjük a gyermekeket a reál és gimnáziumba, de hisz ezek mind még tankötelesek a III. osztálybeliek pedig ismétlőd-kötelesek. — A közép-

iskolák alsóbb osztályaiból a kik kimaradnak, félművelt proletárok, sőt mint olvastam egy lapban, nemzetközi szocialisták lesznek. Ha a polgári iskola proletárokat nevel, akkor nem a parallel osztály, de az egész polgári iskola nem kell. Bizonyos műveltségre szüksége van minden embernek. Magyar nemzeti államot a városok fejlesztenek; elmúlt már az, hogy a nemzetiségeket beolvaszszuk. Vagy többséggel, vagy feltétlen műveltséggel lehet őket legyőzni. Műveltséggel lehet csak nemzeti államot fentartani. A közoktatásra és közegészségre áldozni kell. Csak az anyag megmentése és fenntartása s a szellem kiemelkedése mellett hódíthatunk. — Ha a polgári iskolát elhanyagoljuk, a műveltségünk visszaesik s mint kis község leszünk. Emelkedni, foglalni akarunk pedig. Lesznek, a kik a polgári iskolában elzülnek, elbuknak, de buknek el mindenütt. Műveltség nélkül még hamarabb elbuknak az életben. Ha a parallel osztály megingatná Nagyvárad budgetjét, lehetne azokat, a kik csak 1—2 évig akarnak iskolába járni 5—6. osztályba küldeni. Akik azonban művelődni akarnak, azokat el kell fogadni a polgári iskolában. Fejlesztetni kell a polgári iskolát; — szükség lesz 6 osztályra is fejleszteni, hogy egy kerek egészet képezzen. — Majd áttér a polgári iskolák reformjára. Szerinte a reform sem lesz olyan, a mely visszamenne; soha sem lesz olyan kormány, amely a visszatérést akarja. Az emberiség fejlődik és fejlődést követel. Tehát ha lesz reform, az csak előbbre viheti a polgári iskolákat. Fáj, hogy látja, miszerint ez évben százal kevesebb iratkozott be a polgári iskolába, mint tavaly. Ha haladni akarunk, költeni kell az iskolákra. Volt már másra is nagy kiadásunk. (Közbe: Volt bizony!) Azt ne kérdezzük, honnan, de áldozni kell a népnevelésre. A polgári iskolai parallel osztály felállítását s a v. váraljai elemi iskola 5—6. osztályának fenntartását helyesli. (Éljenzés.)

Dr. Molnár Imre személyes kérdésben szól. Nem ellensége a polgári iskolának, csak a mai szervezetét nem helyesli. Az 1868. évi törvénynek nem a mostani szervezet volt az intenciója.

Ezután szavazásra került a sor.

Kimondták, hogy a polgári iskola I. osztályánál a parallel osztályt felállítják; V. Váralján az elemi 5—6. osztályt fentartják, s V. Olasziban az 5. és 6. osztályt szétválasztják.

A fenékgát építése.

A vízvezetési telep vizszolgáltatási képességének biztosítása végett a város fenékgátakat épített a vízműtelep mellett a Sebes-Kőrösbe, a melyre már az árlejtést is megtartották. A munkálatokra a legelőnyösebb vállalkozó Weimann Béla mérnök, a ki a fenékgátakat 26,000 koronáért hajlandó elkészíteni.

A városi tanács ezen ajánlat elfogadását javasolja, míg Pogány J. ajánlatát, a mely szerint a fenékgátakat betonból akarta építeni, a városi tanács mellőzni kéri.

Pekánovits Imre figyelmezteti a várost, hogy a beton fenékgát minden tekintetben előnyösebb s még ha drágább lenne, akkor is azt kellene elkészíteni. A kőhányást egy árvíz elviszi. Indítványozza, hogy az árlejtés felfüggesztésével, készíttessék el a beton fenékgát tervét, költségvetését és új pályázatot hirdessenek.

Bordé Ferencz elismeri, hogy a beton erősebb, de most már késő, mert új engedély kell, amit két év múlva kapna meg a város. A fenékgát építése pedig sürgős, nehogy megint vízhiánynak legyen kitéve a város.

Dr. Bulyovszky József polgármesternek is volt aggálya a tervezett fenékgátra. Tűzzék ki a határozathozatalt a jövő hóra, addig pedig

Farkas Kálmán kir. főmérnök vizsgálja felül a tervet.

A közgyűlés a polgármester indítványát fogadta el.

*

A város részére az 1901.—1903. évben szükséges tüzifa szállítást mint legelőnyösebb ajánlattevőnek: Sternberg Lázárnak adták, míg az 1901. évben szükséges petróleum és gyertya szállítást Kiss Károly kereskedő nyerte el.

A »Szigligeti Színház«-ban közrend fenntartása tárgyában alkotott szabályrendeletet elfogadták. (Lapunk más helyén egész terjedelemben közöljük.)

Ujabb teher a piaczi kereskedőkre.

A vásárvám és helypénz szedéséről szóló új szabályrendeletben a tanács azt is fölvetette, hogy az árusítók idegen termékek után hétfői és pénteki napon helypénzt tartoznak fizetni. Dési Géza dr. bizottsági tag erre nézve indítványt nyújtott be a közgyűléshez, melyben kéri, hogy a helybeli árusítókra nézve az a kedvezőtlen paragrafus a szabályrendeletből kihagyassék. A tanács azzal a javaslattal terjeszti az indítványt a közgyűlés elé, hogy az indítványt vegye le a napirendről s a szabályrendelet, — mely október 1-én lép életbe — változatlanul megmaradjon.

Dr. Sarkadi Lajos kifogást emel a tanács azon kijelentése ellen, mintha a kereskedelmi és iparkamara is helyeselte volna a piaczi kereskedők új megadóztatását. Kimutatta, hogy az új adóztatásra még a tanács sem gondolt, hanem most erőszakkal akarják azt a vámszabályzatba belemagyarázni, mert az nincs is benne. A tanácskozások során szó sem volt az újabb megterheltekről. Azokat a szegény helybeli piaczi kereskedőket akarják most újabb teherrel megrögni, a kik ugyanis igen magas adót fizetnek már keresetük után. Pártolja Dési beadványát.

Dr. Várady Zsigmond azt vitatja, hogy a tanácsnak van igaza. — A szabályrendeletben benn van a fizetési kötelezettség s azt a kispár védelmére vették be. Különben 20,000 frt évi jövedelmet remél ettől a tanács. Indítványozza, hogy adják ki az ügyet a pénzügyi, jogügyi és vámügyi bizottságoknak véleményezés végett.

Dr. Friedländer Samu pártolja a halasztást, de addig ne szedjenek az illetőktől helypénzt, míg a kérdés el nem dől.

Dr. Dési Géza szintén ilyen véleményben van, míg

Beczka Lajos a tanács javaslatát pártolja.

Elfogadták dr. Várady Zsigmond halasztási indítványát, de addig nem függesztik fel a helypénz szedését.

Az idő előre haladván, elnöklő főispán az ülést berekesztette. Ma délután 3 órakor folytatják.

Néppárti gyűlések.

Folyó hó 16-án, a jövő vasárnap két helyen rendez népgyűlést az országgyűlési néppárt: Rózsahegyén és Böösön.

A rózsahegy gyűlés tárgysorozata a következő:

1. Elnöki megnyitó. Tartja Rakovszky István cs. és kir. kamarás. országgyűlési képviselő.
2. A néppárt működése az országgyűlésen. Tartja Zmeskál Zoltán orsz. képviselő.
3. A liberálisizmus 33 éves működésének eredményei politikai és gazdasági téren. Tartja Hlinka András szlécsi plebános.
4. Mit akar a néppárt? Tartja Griegely József rózsahegyű segédlelkész.
5. Inkompatibilitás és a liberális képviselők. Tartja Jancsek János iparos.
6. Elnöki zárszó.

A böösi népgyűlés tárgysorozata pedig a következő:

1. Elnöki megnyitó. Tartja Ifj. Zichy János gróf, orsz. képviselő.
2. A néppárt és az egyházpolitika. Tartja Bonitz Ferencz, az »Alkotmány« szerkesztője.
3. A szövetségi ügyről. Tartja Dr. Ernszt Sándor.
4. A néppártról. Tartja Kálmán Károly orsz. képviselő.
5. Elnöki zárszó.

Nagy panama Belgrádban.

A szerb lapok szenzációs leleplezéseket közölnek a Gyogyevics-kormány utolsó napjaiból. Nem kevesebbről van szó, mint arról, hogy a volt kormány elsikkasztotta és a miniszterek a saját céljaikra fordították a rendelkezési alapot. Egyenesen megnevezik Petrovics volt pénzügyminisztert, a kit azzal vádolnak, hogy a kormány visszalépésének napján, a mikor Gyogyevics miniszterelnököt helyettesítette, hatvan ezer frankot utalványozott önmagának. Hivatalosan nem czáfolják meg ezeket a szenzációs leleplezéseket.

Rend a színházban.

A nagyvárad fabódében patriarchalis állapot uralkodott. Nem sokat törődött senki azzal például, hogy egy-egy felcizcomázott női kalap elveszi-e másnak a szinpadra látását; — mindenki olyan hangosan beszélt, a hogy a gusztusa kívánta. Csupán egyben volt »rend.« Tilos volt a dohányzás.

Az új színházban egészen másképpen lesz. Szabályrendeletet állapítottak meg, a mely körvonalozza, hogy mi szabad és mi nem szabad a közönségnek a színház belterületén.

A tegnapi városi közgyűlés elfogadta a szabályzatot, a mely a következő:

Szabályrendelet

a Szigligeti-Színházban a rend fentartása tárgyában.

1. §. A délutáni órákban csak a rendőrhatalóságnál előzetesen megejtett bejelentés után tarthatók meg a színelőadások.

A délutáni előadások befejezte után s az esti előadásokat megelőzőleg a nézőtér, a szinpad és mellékhelyiségei kellőképp kiszellőztetendők.

2. §. Dohányozni, szivarozni vagy cigarettázni, ugy szintén pipára, szivarra vagy szivarkára gyújtani a színházban, a szinpadon, a nézőtéren, az előcsarnokban, a folyosókon, a lépcsőkön, az öltözőkben, nyílt erkélyeken, a loggiákban és általában a színházhoz tartozó valamennyi mellékhelyiségben tilos.

A szinpadon előadás közben a szerephez tartozó dohány és szivar meggyújtása céljára csak az ugynevezett svédgyufák használhatók. Az elégett gyufák és a letett szivar vagy szivarka elhelyezésére vízzel megtöltött tálczák használandók.

3. §. Bármily botrányos magaviselet tilos. A színházban és annak mellékhelyiségeiben mind azok, kik botrányos módon viselkednek, a felügyeletet tartó rendőrtisztviselő, esetleg a kirendelt rendőrközegek által megfelelő magatartásra utasítandók, ha pedig a felhívásnak sikere nem volna, akkor a színházból kiutasíthatók és ellenkezés esetén kivezetethetők.

A folyosókon és az előcsarnokban hangos beszélgetés által az előadást megzavarni tilos.

4. §. Részeg állapotban levő egyének a színházba be nem bocsáthatók.

5. §. A szinpadra engedély nélkül felmenni és ott tartózkodni kiutasítás terhe alatt tilos mindazoknak, a kik nem a szinigazgatónak alkalmazottjai vagy nem a városi hatóság részéről oda kirendelt egyének.

6. §. Botok, esernyők és egyéb ilyesfélék a ruhatárban helyezendők el.

A nézőtéren a karzat kivételével ugy a nők, mint a férfiak csak letett kalappal foglal-

hatnak helyet; a páholyokban azonban a nők föltett kalappal is ülhetnek.

Azok, a kik a rendelkezésnek eleget nem tesznek, annak betartására figyelmeztetendők.

A ruhatári díjak a szinigazgató szerződésében vannak megállapítva.

7. §. A színházat csak félórával az előadás kezdete előtt szabad a közönség számára megnyitni és csak akkor, ha a rendőrségnek és a tűzoltóságnak kiküldöttjei ezt megelőzőleg megejtendő vizsgálat során meggyőződtek arról, hogy az összes előírt biztonsági intézkedések meg vannak téve és hogy a nézőtér kivilágítása az előírt módon és mértékben megtörtént.

A színház megnyitásától kezdve a közönség eltávozásáig tilos bármely kijáratot elzárni és tilos a köteles világot a nézőtérben, a csarnokban, a folyosókon és lépcsőkön eloltani.

8. §. A színházlátogatóknak tilos a nézőtérben levő ülőhelyekhez vezető átjárókon megállva, ezzel a közlekedést gátolni és a nézőtér falaihoz támaszkodni, a villamos vezetékhez és villágító testekhez, a véslámpákhoz, valamint a vízvezetéknek a tűzoltásra rendelt műtárgyaihoz hozzányulni.

9. §. A színpadon és a zsinórpadlás minden emeletén, valamint az öltözőkben, ruhatárban, a nézőtér folyosóin, az erkélyeken a karzaton és a műhelyekben erre alkalmas könnyen hozzáférhető tartályokban »Labbé«-féle tüzet eloltó gránátok lesznek elhelyezve, a mely az esetleg keletkező kisebb tüzek elfojtása céljára a falakon elhelyezett utasítások szerint bárki által felhasználhatók.

Kellő ok nélkül e gránátokhoz hozzányulni és azokat használatba venni tilos.

10. §. Előadások alkalmával a színpadon nyílt tűznek használata rendszerint mellőzendő, ha a nyílt tűz a színpadon mellőzhetlenül szükséges, akkor az csak erős vasbádogból készült tűzhelyen és a nyílt tűznek gerjesztése felől külön értesítendő tűzoltóságnak közvetlen felügyelete alatt történhetik meg.

11. §. A felügyelőt és hozzátartozóit, valamint a tűzoltókat kivéve, a színházban senki más nem lakhatik.

12. §. A ki e szabályrendelet rendelkezései ellen vét:

amennyiben cselekménye vagy mulasztása nem az 1879. évi XL. t.-cz. 141 §-a alapján bírálható el, vagy súlyosabb beszámítás alá nem esik, a tűzoltói segély alapját illető 2 frttól 50 forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

E szabályrendeletnek végrehajtása I. fokban a rendőrfőkapitány, II.-od fokban a városi tanács és III. fokban a törvényhatósági közigazgatási bizottságnak a hatásköréhez tartozik.

13. §. Minthogy a színháznak a legközelebb bekövetkező megnyitása miatt e szabályrendeletnek életbeléptetése sürgősen szükséges: a közgyűlés elhatározta, hogy e szabályrendelet az 1879. XL. t.-cz. 6. és 9. §§-ai értelmében a kihirdetést követő 24 óra elteltével és a miniszteri jóváhagyást megelőzőleg is ideiglenesen életbeléptjen.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch-park) nyitva minden vásár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 8-5-ig 20 fillérért. Kedden és csütörtökön d. u. 8-5-ig 40 fillérért. Más időben 1 korona.

Szept. 15-16. Lőverseny Nagyváradon.

Szept. 16. Az első nagyváradai ált. munkás betegsegélyező egyesület rendkívüli közgyűlése d. u. 8 órakor a Zöldfában.

Szept. 16. Kath. Legényegylet táncvizalma a Zöldfa szálloda nagytermében.

Szept. 19. A gazdasági egyesület választmányának ülése. d. u. 8 órakor a megyeháznál.

Szept. 19. Meggyűlés.

Szept. 23. Az iparos ifja k szüreti mulatsága a Sasban

* Festetich Andor gróf Nagyváradon.

A vidéki színészet országos felügyelője tegnap Mészáros Kálmán országos színészegyesületi

igazgató társaságában hosszabb körútra indult. Ennek az utazásnak az a célja, hogy a felügyelő megismerkedjék a vidék színészet viszonyaival s hivatalát ne csak czimben viselje, hanem valósággal elő is mozdíthassa a vidéki színművészet fejlődését. Ugy értesülünk, hogy Máramaros-Szigeten és Nagykárolyon kívül főleg az erdélyi városokat fogja meglátogatni, így Kolozsvárt és Brassót, azután pedig a mi színházunk megnyitási ünnepélyére Nagyváradra jön. Ez alkalommal lesz módja *Festetich* grófnak meggyőződni róla, hogy a nagyváradai színház és színtársulat legalább is egy fokon áll a vidéki legjobb társulatokkal s akkor a vidéki színházak országos felügyelője állásának legalább annyi hasznát fogjuk látni, hogy odafent nem fogják ezentul minden színházi kérdésben éppen Nagyváradot mellőzni. Tölün k *Festetich* gróf Aradra utazik.

* **Fényes esküvő.** Dr. *Lukács* György, Békésvármegye rokonszenves ifju főispánja kedden tartotta meg esküvőjét Nagy-Doboson bájos arájával báró *Perényi* Madolival előkelő nagy közönség jelenlétében a bárói család házi kápolnájában. Szerdán utazott az új pár Gyulára. A megye határától kezdve minden állomáson szép közönség várta s a bárónőnek egy-egy szép bokréttával kedveskedett. Így *Gyomán, Mező-Berényben, Csabán, Gyulán* a megye székhelyén, — hol rövid otléte daczára is oly közszeretnek örvend a főispán, — nagy ünnepséggel fogadták az ifju párt. A vasuti állomásnál a városi tanács és a nagy közönség élén *Dutkay* Béla polgármester fogadta őket, lelkes rövid beszéd kíséretében remek bokréttát nyújtva át a bárónőnek, a ki szíves szavakkal köszönte meg a fogadtatást. A virágokkal díszített főispáni fogatot hosszú kocsisor kísérte be a lobogódiszt öltött utcákon át az ifju pár új otthonába, a vármegyeházához, hol a lépcsőház alján a főjegyzővel élén a vármegyei tisztikar fogadta szintén szép bokréttát nyújtva át. A főispáni lak előtt az emeleten pedig óvodás gyermekek álltak sorfalat s s egy kis leányka üdvözölte a bárónőt, aki meghatótt szavakkal mondott köszönetet a szíves fogadtatásért. Este 7 órakor a város közönsége fáklyás zenével tisztelte meg az új házassagot. A főispáni lak előtt az Erkel-dalkör adott elő néhány magyar dalt, mely után az ablakban megjelent új párt lelkesen megélvezve vonult el a menet. Az új párnak mi is szívünk mélyéből tartós boldogságot kívánunk!

* **Bige Sándor halála.** Hiába való volt neki minden gyógyszer, a délvidék életet adó enyhe levegője, a szülők, testvérek, odadó, szeretetteljes ápolása. A piros arcú, kedves modoru, tehetséges fiatal ember magával hordta mindentüvé a halál csiráját. Már egyszer halálhírért is hozták: éppen a nővére menyegzőjén. S mindenki örült, mindenki reménykedett újra, mikor a hír valótlannak bizonyult. Ő maga tréfált legjobban ismerőseivel: »Hát el is temettek már, mi? Pedig lám csak, már sokkal jobban vagyok, csak még *beszélni* nem tudok elég hangosan. De majd meg jön az is.« Bizony nem jött az többé. A rettenetes betegség nem hagyta el áldozatát s a pályája kezdetén álló, szép reményekre jogosító fiatal embert kiragadta tegnap hozzátartozói, aggódo ismerősei szerető köréből. A család a következő gyászjelentést adta ki:

Bige Gyula és neje Csapó Berta a marok és gyermekeik: Ilona Ratkovszky Gyuláné, Imre, Béla, József, Géza, Gyula s Berta, valamint az összes rokonok nevében fájdalommal tudatják forrón szeretett fiuk, testvér, illetve rokon monos-nagyszántói *Bige* Sándor biharmegyei

közigazgatási gyakornoknak folyó 1900. évi szeptember 13-án d. e. 9 órakor, életének 25-ik évében hosszas szenvedés után történt gyászos elhunytát. A megboldogult földi maradványai f. 1900-ik évi szeptember 15-én d. u. 3 $\frac{1}{2}$ órakor az Uri-utcza 430. sz. szülei háztól az ev. ref. vallás szertartása szerint az olasz-i sírkertben fognak örök nyugalomra elhelyeztetni. Nagyvárad, 1900. szept. 13. Béke poraira!

* **Szerencsétlenül járt turisták.** Zako-panéból írják, hogy *Deneka* kisasszony, a ki ez idő szerint ott kurát használ, öcsöcsével és egy, a környéken járatlan paraszttal tegnap vezető nélkül elindult a Tatra egyik csucsára, a melyről mindhárman lezuhantak. Bár a fiatal ember is súlyosan megsebesült, mégis visszatérhetett és tudtul a szerencsétlenségét. Több vezető fáklyákkal indult el fölkeresésükre s ma hajnalban meg is találták őket, de oly súlyosan sebesült állapotban, hogy alig éltek át a mai napot.

* **A katolikus legényegylet mulatsága.** Vasárnap, szeptember hó 16-án tartja a katolikus legényegylet ifjusága őszi mulatságát a Zöldfa-szálló nagytermében. A mulatság verseny kuglizással kezdődik, mely célra a Kath. Kör pompás két kuglizóját és kerti helyiségét sikerült megkapni. A verseny kuglizás vasárnap d. e. 10 órakor kezdődik 12-ig és folytatódik d. u. 2 órától esti 6-ig. Négy remek szép díj van kitűzve a nyerteseknek, melyeket a táncmulatságban a szün óra alatt nyújt át a főrendező a nyerteseknek. A mulatság alatt világ posta lesz szervezve s a levelezés igen szép kivitelű *képes levelező-lapokon* történik, mi kedves emlékeül marad a mulatságnak. A táncmulatságot a dalárda nyitja meg s szün óra alatt egy bensőségteljes rövid ünnepély fog lefolyni. Ez a mulatság lesz az első őszi mulatság városunkban, melyre már igen sokan vártak s így sikere kétségen felül áll. Akiknek meghívójuk még kézbesítve nem volna, azokat kéri a rendezőség, hogy az egyesület helyiségében (Jankyház, Nagy-Teleky-utcza) azt jelenteni, vagy valamelyik tag által jelenteteni szíveskedjenek. E mulatságra a következő meghívót bocsájtották ki:

Isten áldja a tisztas ipart! Meghívó. A nagyváradai Kath. Legényegyletűlet rendes tagjai 1900. szeptember hó 16-án, a »Zöldfa« nagytermében az egyesületi ház javára *zártkörű táncvizalmat* rendeznek, melyre kívül czimzett urat és becses családját tisztelettel hívja meg a *rendezéség*. Belépti-díj személyenkint 1 korona. Kezdeté este 8 órakor. Jegyek előre válthatók az egyesület helyiségében. Kérjük a hölgyeket egyszerű ruhában jelenni meg. Felülfizetések köszönettel fogadtnak és hirlapilag nyugtáztatnak. A meghívó kívánatra előmutatandó.

Dr. *Vucskics* Gyula, elnök. *Kugler* Albert, alelnök. *Széles* Lajos, pénztárnok. *Udvar* Lajos, ellenőr. *Rendezőség*: Bali Sándor, Csohán Sándor, Fröhlich György, Gábris Béla, Gábris János, Goga József, Heiczter Ferencz, Hotya Lajos, Kendrella János, Koditeh Rezső, Kolbay Zoltán, Kozár János, Macsnk János, Melan Ödön, Nemes Ferencz, Papp Ferencz, Rottensteiner József, Szabó Ferencz, Szombathy Rezső, Ifj. Tóth Lajos, Török Sándor, Veres János, Wehofer Ferencz, Winkler Gusztáv. *Főrendező*: Faragó János. *Táncrendező*: Barza Antal. *Zenerendező*: Ifj. Barza József. *Postás lányok*: Joó Karolin, Kauzil Mariska, Bottó Viktória, Papp Irénke, Steiningger Gizella, Gaál Mariska. *Postamesterek*: Ifj. Tóth Lajos, Veres János, Kauzil István, Kozár János.

* **Balthazár varázs-színháza.** Még emlékezni fog a nagyváradai közönség *Balthazár* nevére, a kinek bűvész estélyei tavaly nagy közönségnek szereztek élvezetet. Az előnyösen ismert színház-tulajdonos most ismét városunkba érkezett s szombaton és vasárnap este 8 órakor a Fekete Sasban előadásokat tart, melyekre már most felhívjuk a közönség figyelmét.

* **A klerikálizmus térfoglalása Nagyváradon.** A »Magyar Szó«, melynek legtekintélyesebb írója, a mi volt kis »irodalmi torzonborz«-unk, az itt félre ismert N. E., pazar humoru cikket követt el városunkról, hol dul a klérus és rémülettel tölti be a várost.

A közfelfogást ugyan nem mérgezte még meg, de a városi közigazgatást igen.

Ezt írja:

»Azonban a klérus, mely titkos érdekszálaival behálózta az egész várost, kiadta a jelszót, hogy Rimler Károly nem lehet Nagyvárad főjegyzője, mert — lutheránus. Ehelyett kidolgoztak egy olyan tervet, mely ha megvalósul, a város igazgatása tulajdonképpen klerikális kezekbe jut.

A terv fölötté egyszerű. Ugyanis a katolikusok és elsősorban az aula jelöltje Komlóssy József eddigi aljegyző lett, a kiről köztudomású dolog, hogy teljesen a klerikálisok pártján áll. Ha őt megválasztják, akkor megürül az aljegyzői állás és abba Ragány Jánost, egy másik prononszirozott klerikális választanak meg. Ezáltal megüresedik Ragány János tanácsosi állása és oda megint egy klerikális hivatalnokot jelölnek. Annak a helyébe ismét klerikális és . . . így fog ez menni egész a dj-noki állásig.«

E mellett dr. Hoványi Géza is klerikális és ultramontán, mert valaha kanonok rokona volt.

Némi kis tévedés van ugyan a dologban, mint p. o. hogy Komlóssy aljegyző volna, mi ujság elö-tünk, de ennél sokkal pikánsabb dolog a Ragány klerikálizmusa.

Tudvalevőleg, Ragány, ha a Magyar Szó nem csapta be őt is, jelenleg főszámvevő s a szörnyű klérus őt aljegyzőnek óhajtja be dogni.

No megköszönné Ragány e jó akaratot.

És most állj elő jó Ragány s vedd le kopaszodó fejednek kalapját!

— Hány emberből áll a te hivatalod?

— Háromból.

— Hány zsidó van ezek között?

— Három. Van még egy ideiglenes kiegészítő jogász, aki katolikus.

Hát én Istenem, három zsidó mellett egy katolikus már klerikálizmus?

Hát ilyesmit írni már nem tévedés, hanem parolyitikus butaság.

* **A drótnélküli táviró.** Két évi szakadatlan kísérletezés után az angol tengernagyi hivatal elfogadta a Marconi-féle távirót, melylyel 100 mérföldnyire lehet táviratozni. Marconinak ugyancsak szépen fog jövedelmezni a találmánya, mert 15 éven át évi száz font sterling járulékot fog kapni minden egyes készüléke után. Az angol kormány egyelőre 52 hajót szerel föl a Marconi-féle készülékekkel. Tekintve, hogy az angol flotta körülbelül 800 hajóból áll, abban az esetben, ha minden hajón lesz Marconi-féle készülék, Marconinak, illetve a találmányát finanszírozó társaságnak majdnem *egy millió* forintot fog az angol kormány évenként kifizetni. Lapunk mai tárczája e találmány történeti fejlődésének van szentelve.

* **Megharapta a kutya.** A külvárosi utcákban többször van rá eset, hogy a kutyák szabadon csatangolnak és sokszor a járókelőket is megtámadják. Tegnap hasonló eset történt a Halász-utcán. *Vásárhelyi* Ferencz napszámos egész gyanutlanul ment az utcán, a mikor *Liskai* Béla kutyája hirtelen megtámadta és jobb lábát megharapta. A napszámos a garázdálkodó kutya gazdáját feljelentette s a rendőrség most vizsgálatot indított s a kutyát meg fogják vizsgálni, mert nincs kizárva, hogy nem veszett volt-e?

Kinai háboru.

A háboru mai állásáról a következő **táv irataink** szólnak:

Németország politikája.

London, szept. 13. (Saját tud. távir.)
A »Times« bizalmatlankodik Németország politikája iránt és a többi között így ír:

Németország politikája szerint Shantung a németeké, Mandzsuország és szükség esetén még több Oroszországa legyen, míg Angliának mindenütt nyitott ajtó hagyandó, a hol más hatalom nem elég erős, hogy azt előle elzárja.

Olaszország és a kínai kérdés.

Róma, szept. 13. (Saját tud. távir.)
Félhivatalosan jelentik, hogy Olaszország a kínai kérdés rendezése alkalmával fel fogja vetni igényeit a San-Mun öböl birtokbavételére Kinában. Olaszországot ebben a követelésében a hármasszövetség hatalmain kívül Anglia is támogatni fogja.

A csapatok visszavonása.

Páris, szept. 13. (Saját tud. távirata.)
A francia kormány nem fogadta el feltétlenül az orosz javaslatot, hanem kikötötte, hogy Peking kiürítésében Oroszország járjon elől és hogy az egyes kontingensek parancsnokai között előzetesen megegyezés jöjjön létre a csapatok visszavonásának czélszerűségében.

Hol van a császár?

Sanghai, szept. 13. (Saját tud. távir.)
Megbízható forrásból eredő hírek szerint a császár, az özvegy császárné és Tuán herceg Tatangfuban, Sanzi tartományban tartózkodnak, a hol rövid ideig maradnak. Innen Tai-Juen-Fuba szándékoznak menni, és ha nem háborgatják őket, ott akarnak maradni.

Papp Béla ügye a kurián.

Magyarország legfőbb ítélőszéke is kimondta rá: méltó a kötéltre. Pedig már-már kezdett közmondássá válni, hogy »a kuria nem akaszt.« Rettenetes bűnnek kellett annak lennie, hogy ez a szinte túlságosan is humánus bíróság is félre tegye a modern judikaturában mindjobban lábrakapó kiméletet a gazemberek iránt s az osztó igazságszolgáltatás pallosát kérlelhetlenül megsuhintsa az elvetemült gyilkosok felett. És megtette, és az egész ország helyeslően veszi tudomásul ítéletét. Ez a szinte példátlan gaztett méltó arra, hogy sokáig megemlegessék Magyarországon. A bűnös intelligenciája, társadalmi előkelő helyzete, mindez nem mellette szólt, mert ha ezek mellett is lehetséges gyilkosságot elkövetni, hát akkor félre minden üres frázissal és sujtson le az a pallos-kérlelhetlenül és igazságosan!

*

Az országszerte feltűnést keltett testvérgyilkosság borzalmas részletei eléggé ismeretesek.

Papp Béla kakszentmártoni földbirtokos és a megye egyik előkelősége, az alispán veje, testvéröccsét: **Papp Elemért Zsoldics** Mihály nevű juhászával 1899. november 18-án a *Dezsőréten* meggyilkoltatta.

A szatmári ítélet.

A szatmári esküdtszék május 23-án éjjeli egy órakor hirdette ki igazmondását. Mindhárom vádlottat vétkesnek mondta ki.

A bíróság **Zsoldicsot** a 278. §. szerint *gyilkosság bűntetteiben mint tettest, Papp Bélát* a 278. §. szerint a 69. §. 1. pontja értelmében *mint felbujtót Papp Zoltánt* a 278. §. sze-

rint a 69. §. 2-ik pontja alkalmazásával *mint bűnszegédet* bűnsnek találta és **Zsoldicsot meg Papp Bélát kötéll általi halálra, Papp Zoltánt 8 évi fegyházra és 5 évi hivatalvesztésre ítélte**, amiből 5 hónap a vizsgálati fogság által beszámíttatik.

A védők semmisségi panaszt jelentettek be, amihez az elítéltek csatlakoztak s ezenkívül kegyelmi kérvényt adtak be.

A kuria ülése.

A szatmári törvényszék fogházában ülő vádlottak érthető érdeklődéssel várták ezt a tegnapi napot, mely kettőjüknek az élet és halál meggyéjét jelenti. És a kuria szűk tárgyaló terme hallgatósággal is zsufolásig megtelt, sőt sokan künn is maradtak.

Délelőtt 10 órakor nyitotta meg a hét bíróból álló tanács elnöke: **Czorda Bódog** kuriai másodelnök az ülést.

A tanács tagjai voltak: előadóként **Székács** Ferencz kuriai bíró, továbbá **Mikó** Miklós, **Nedeczky** Ödön, **Hieronymi** Béla, **Fodhorányi** Gyula, **Nyers** Lajos és **Garam** Jenő szavazóbírák és **Mladoniczky** Nándor tanácsjegyző.

A vádat maga Magyarország koronagyűlése: **Hammersberg** Jenő képviselte, a védők padján pedig a végtárgyaláson is szerepelt dr. **Kelemen** Samu és dr. **Hermann** Lipót szatmári ügyvédek, továbbá a jeles fővárosi kriminálista: dr. **Günther** Antal ült.

Az utóbbi Papp Zoltánt képviselte, dr. Kelemen mint Papp Béla, dr. Hermann mint a Zsoldics védője jelent meg. A kinevezett közvédőkre így nem volt szükség.

Székács előadó beszéde.

Miután Czorda elnök megnyitotta az ülést, pár szót szólt a szőnyegen lévő testvérgyilkosság ügyéről, majd konstata, hogy ugy a közvérd, mint a védelem szabályszerű képvisellel bírnak. Ennek megtörténtével a szenzációs ügy referense, **Székács** Ferencz kuriai bíró, vette át a szót.

Előbb jellemrajzát adta a főbűnös földesurnak, a korhely rokonnak és az egyszerű, a bűnre könnyen rávehető parasztembernek, **Zsoldics** Mihály juhásznak. Apróra elmondta az aktákból, mint főzték ki pokoli tervüket **Papp Béla** és **Zoltán**. Előbb megmérgezni akarták az ifju Papp Elemért, aztán a bérnyilkosságra határozották el magukat. **Zsoldics** tétovázott eleinte, nem mert belemenni a dologba s első időben csak szinlelte a beleegyezést. A Bélától kapott pénzen megvette ugyan a revolvert, de 1899. szeptember 28-án, a mikor a gyilkosságot végrehajtania kellett volna, még nem merté azt megeselekedni . . . Eljött aztán a második terminus: november 18-ik napja. A mitsem sejtő Papp Elemért kicsalta Papp Zoltán a Szatmártól félóránnyira fekvő tanyára, maga az utról visszatért s a többit elvégezte **Zsoldics**. Előbb letűtötte a lábáról a szerencsétlen gyermeket, aztán rálőtt kétszer s az áldozat kiszzenvedett. Halálos volt maga az első lövés is, a második már a holttestbe furódott.

Rendben van-e minden?

Papp Béla, a lelketlen testvér, kikocsizott a gyilkosságot követő éjjelen az országutra és megnézte: »rendben« van-e minden? Az eredményvel meg lehetett elégedve. Egyébbel meg nem törődött, — a hullát is otthagya a mezőn. Az elvetemült embert, mikor elfogták, eleinte az unokatestvérére, Papp Zoltánra akart mindent rákenni

Egy bíró: És mit mondott Zoltán?

— Hát erre megoldódott a nyelve. Elmondta, hogy már hónapokkal előbb, még júliusban kezdte Papp Béla — igaz, hogy ő vele — tervezni a testvérgyilkosságot.

— Sőt Papp Béla — ismerteti Székács bíró tovább a Zoltán vallomását — Papp Béla még azt is tervezgette, hogy — az apját is meggyilkoltatja . . . Így remélt egymaga s hozzá hamarosan is örökölni.

Mérgezési kísérlet.

Most az első alkalommal megkísérlett mérgezés jött szóba. Kétszer is kísérletet tettek a méreggel.

— És ez sem volt komédia, jegyzi meg az előadó bíró. A pálinkába, a miből inni adtak Papp Elemérnek, *strichnint* tettek, a mi bizony erős ölő mérég. Utóbb stricnines szilvát is próbáltak etetni a fiuval.

A kir. ügyész, miután Papp Béla sem igen tagadta ezeket a mérgezési próbákat, gyilkosság kísérlete címén csak azért nem emelt külön vádat, mert utóbb megtörtént a bér-gyilkosság s a kísérlet bele olvadt magába a tettbe.

A házi zsidó.

Épp tegnap arról adtak hírt a lapok, hogy valami Lázár Móríc kakszeptmártoni korcsmános ellen fölmerült gyanu »fordulatot« adott a bűnpörnek. Szenzációsan hangzott a hír, de alig ha változtat a vádlottak sorsán. Mert Lázár Móríc nem új ember ebben a bűnben, mint tanu volt már a végtárgyaláson is. Papp Béla ugyanis beavatta volna a »házi zsidó«-ját is tervébe. Lázár, a kinek pénzzavarokról panaszkodott, akkori vallomása szerint lebeszélni igyekezett volna őt a borzasztó gyilkossági tervről.

— Muszáj, tönkre mentem s valamit tenem kell! — mondta Papp Béla.

Lázár erre elment a Papp Béla apjához, hogy segítsen a fián. De az öreg Papp György így válaszolt volna:

— Ha adóssága van, pénze meg nincs, járjon három évig egy nadrágban!

Most a semmisségi okok vázolására tér az előadó.

A védbeszéd.

Miután az előadó ezt a részletet is ismertette, Hermann Lipót dr. Zsoldics védője lendületes beszédben kifejti, hogy nagyon szigorúnak tartja védezcére nézve a halálbüntetést, mert Zsoldics akaratának megtevésével, elhatározó képességének teljes leszerelésével bízott rá a testvérgyilkosságra. Büntetőjogilag nem számítható terhére az emberölést gyilkossággá minősítő előre megfontolt szándék. Ő csak bűnbánja volt Papp Bélának s ezért igazságos, kegyelmes ítéletet kér védezcére.

Dr. Kelemen Samu, Papp Béla védője hosszabban óhajt beszélni s ezért néhány percnyi szünetet kér az elnöktől. Az ülést erre rövid időre felfüggesztették.

Kelemen beszéde.

Budapest, szeptember 13. (Saját tud. távirata.) Kelemen Sámuel hatalmas beszédben vitatta, hogy Papp Béla nem volt beszámítható állapotban a tett elkövetésekor. Mélyen megrázó beszédét a közönség néma csendben, feszült figyelemmel hallgatta s a végén viharosan megtapsolta. Az elnök a közönséget rendreutasította. Ezután Günther Antal beszélt Papp Zoltán érdekében nagy hatással.

A koronaügyész beszéde.

Budapest, szept. 13. (Saját tud. távir.) Hammersberg Jenő koronaügyész higadgt, meggyőző erejű beszédben a szatmári ítélet helyességét védte s *kérte annak fenntartását.*

A kuria határozata.

Budapest, szept. 13. (Saj. tud. távir.) Délután öt órakor hirdették ki a kuria határozatát, mely szerint az **összes semmisségi panaszok elutasításával a szatmári ítéletet helyben hagyták.**

Holnap délután összeül a kuria zárt tanácsa, amely arról fog tanácskozni, ajánlja-e a kuria az elítélteket kegyelemre a királynak, vagy nem.

IRODALOM.

Arménia. Magyar örmény havi szemle. Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: Szongott Kristóf. Szeptemb. Szamosujvár. Todorán Endre »Auróra« könyvnyomdája 1900. A füzet első lapját Roska Stefanovits István egykori apostoli vicarius arczképe díszíti, ki a mult század első három évtizedén látogatta meg a szentszék rendeletéből az erdélyi örmény egyházakat. Két illusztráció, az Ani-ban romjaiban is impozáns ősrégi örmény székesegyház díszíti a második közlemény lapjait is. Ez Mme Stanislas Mennier-től való: De St. Pétersbourg à l'Ararat Paris. 1900. s a többi közt Ani, e szent város leírását tartalmazza. Meric Gyula közli azon néprajzi kiállítás örmény részének tervét, melyet az Erdélyi Magyar Kárpát-egylet a Mátyás-szobor leleplezése alkalmával fog rendezni Kincses Kolozsvárt, Mátyás házában. Kritse Róza költeménye után (Szép Katinka) dr. Patrübány Lukács Árdzruni Tamás IX. századbeli örmény íróról értekeznek, a tudós szerkesztő pedig folytatja Szamosujvár monografiáját a szamosujvári papságról, annak és a templomnak jövedelmeiről. Érdeklünk ez érdekes munka egyszeri megjelenése elé, mert így darabonként természetesen nem teheti azt a hatást, mint kompakt egészben. A kisebb közlemények közül az első a derék Cretz tábornokról szól, a második idézet Galgóczy Károly beszédéből, melyben azt hangsúlyozza, hogy iparkodjék Kolozsvár csupán vidékének lenni központja, nem pedig egész Erdélynek(!) Egy másik rovatban újabb örményországi földrendésről olvasunk a kars-i kerületben, ahol e szent város is állott, Ani, továbbá az urfa-i el-lenségeskedésekről örmények és törökök között. A derék folyóiratot melegen ajánljuk. Ára egész évre 8 korona, egyes füzet ára 80 fillér.

Igazságszolgáltatás.

Előléptetett törvényszéki bíró. Az igazságügyminiszter Kepes L. Miklós nagyváradi kir. törvényszéki bírót magasabbfizetési osztályba léptette elő.

A nagyváradi kir. tábla elintézett ügyei.

Előadó: Harmathy Károly.

1564 Kronek Mátyás és társa zsarolás — részben megváltoztatva.

1609 Tóth Ilie és társai testi sértés — részben megváltoztatva.

1610 Mekerer János testi sértés — helyben hagyva.

1702 Schwarcz Miksa család stb. — részben megváltoztatva.

1508 Szász Krecsun és társai sikkasztás — helyben hagyva.

1509 Sisa Mihály és társa testi sértés — rendelet.

1515 Kis Gusztávné lopás — megváltoztatva.

1588 Kattora Mátyás testi sértés — helyben hagyva.

1591 Oala Juon testi sértés — rendelet.

1741 Elidesz Gyula testi sértés — helyben hagyva.

2022 Bodog Lőrincz sikkasztás — helyben hagyva.

Előadó: *Bige Gyula.*

2280 Popa Ignác becsületsértés — visszautasítva.

2312 Farkas János és társa testi sértés és becsületsértés — visszautasítva.

2506 Schartenreiter Ferenc és társa lopás és orgazdaság — feltételes kitűzés.

2320 Eberlein József idegen ingó vagyon rongálás — megsemmisítve.

2346 Krecsun György lopás — helyben hagyva.

2347 Dresein János lopás — helyben hagyva.

2375 Angyal Pask lopás — csatolás.

2396 Pantye Antal és társa sikkasztás — helyben hagyva.

2450 Dániel Vincze és társa testi sértés — helyben hagyva.

2451 Kulcsár József és társa szemérem elleni súlyos becsületsértés — rendelet.

2480 Angyal Pask lopás — csatolás.

Előadó: *Urbán Adolf.*

1688 Bolha Morár Juon és társa család — megváltoztatva.

1887 Szabó Péter testi sértés — helyben hagyva.

1905 Schenk Lajos család — helyben hagyva.

1906 Fiteró Péter hatóság elleni erőszak — helyben hagyva.

1955 Barbure Gyorgye és társai lopás, orgazdaság — részben megváltoztatva.

1989 Lázár György zsarolás — részben megváltoztatva.

1992 Hasas Tógyerné testi sértés — részben megváltoztatva.

2044 Rác András becsületsértés — visszautasítva.

TANUGY.

Ipartanodai ülés. Nagyvárad város iparokt. bizottságának tagjait a városház tanácstermében f. évi szept. hó 15. napján d. u. 4 órakor tartandó ülésre tesztelettel meghívom. Tárgy: folyó ügyek. Nagyváradon, 1900 évi szept. hó 12-én. *Ragány János*, elnök.

REGÉNY-CSARNOK.

Balny város titka.

Regény.

Franziából fordította: K-6.

42.

— Nincs itt szó ajándékról, szolt Frémont ur. Az ön anyai nagynénje, ki egyuttal az ön keresztanyja volt, egy kisebb összeget, körülbelül tizenöt ezer frankot hagyott önnek, azon kikötéssel, hogy csak férjhezmenetele napján nyulhasson hozzá. Boldogult atyja sokszor említette nekem ezt az összeget, mi tehát csak előlegezni fogunk önnek ezen összeg rovására Effelől tehát nyugodt lehet.

Lucie boldogan szoritotta meg a békebíró kezét.

— Köszönöm barátaim, önök igazán elfeledtetnék velem bánatomat, ha az lehetséges volna.

Majd Jakabhoz fordulva folytatá.

— Önnek valóban jó szíve van, Jakab, ön megérdemli, hogy olyan nőre találjon, ki úgy megérté és úgy fogja szeretni mint . . . Szavainak végét elfojtotta a zokogás.

— Így hát minden el van rendezve, szólt Jakab és nincs más hátra, mint hogy mindnyájuknak istenhozzádot mondva utra keljenek oda, hol szent kötelességek várnak rájuk. Messze szólt a kötelesség, de gondolatban mindig itt leszek és soha sem fogom önöket elfelejteni. Azután Luciehez lépett.

— Önnek nem mondom istenhozzádot, csak azt mondom: viszontlátásra. Gondoljon néha rám. Önöknek pedig hölgyeim, köszönöm, a mit eddig értettek s a mit ezután tenni fognak. Frémont urral még szeretnék beszélni egy kicsit.

Gyorsan, hogy megindultságát és kitörő könyeit elrejtse, elhagyta a termet.

Beszélgése a békebiróval sokáig tartott, míg elintézték Lucie ügyeit. Befejezvé, Jakab Frémont-tal a kapu felé tartott.

Elváláskor melegen szorítottak kezét egymással; Jakab csak annyit tudott mondani:

— Legyen gondja rá . . . Isten önnell . . .

Három nap múlva elhagyta Franciaországot és utnak indult Amerika felé.

IX.

Ugyanazon a napon, melyen Jakab hajóra szállt, Lucie is elhagyta Balnyt az öreg Jeanne asszonnyal Dubreuil kívánsága szerint és beköltözött a számára kibérelt kis házba.

Két hónappal később a békebiró levelet kapott Dubreuiltől, melyben Texasba való megérkezését és atyja halálát tudatta. A betegségől elgyöngült Dubreuil Pál nem tudta elviselni barátja hűtlenségének híré, de halálos ágyán megbocsátott Ledouxnak, ki hűtlenségéért oly borzasztóan bűnhődött.

E naptól kezdve Jakab rendszeren küldözgette hosszú leveleit Lucienek, telve a legmélyebb és legigazabb érzelmek festésével, Ledoux ur esetét azonban soha sem szóval, sem czélzással nem említette.

Egy év telt el így. Szomorú év Lucienek, ki bánatával örökös magányra volt kárhoztatva.

Lassanként feledésbe ment Ledoux neve; házáat és irodáját eladták, helyét más közegező foglalta el; Malice folytatta működését az új jegyzőnél is.

— A jegyzők változnak, de az irnokok megmaradnak, mondta nagy bölcsen.

Lucie is hozzászokott új életéhez, sokat dolgozott, mindig türelmetlenül várta Jakab leveleit és hetenként két napot együtt töltött a Frémont hölgyekkel, kik mindig meglátogatták.

Párisban szorgalmasan nyomozták Ledoux gyilkosát, de hiába, Bavrel kiváló ügyessége dacára sem volt képes a legkisebb nyomát is felfedezni. Lassanként abba is hagyták a kutatást.

Egy évvel Jakab első levelének vétele után egy szép reggel Frémont ur állított be örömtől ragyogó arcczal Luciehez.

— Most nekem irt Jakab, kedves gyermekem, mondá s biztosítom, hogy kellemes dolgokat. Vége lesz az ön egyhangú, szomorú életének. Jakab két nap múlva megérkezik.

Lucie elsápadt.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

Széll Kálmán ellen.

Bécs, szept. 13. (Saj. tud. táv.) A linzi *Volksbote* cikkében igen élesen kelt ki Széll Kálmán magyar miniszterelnök ellen, a ki mindég kész az osztrák minisztereket buktatni és az osztrák ügyekbe beleavatkozni.

Uj bibornok.

Bécs, szept. 13. (Saját tud. távirata.) A »Grammer Tagblatt«-nak Rómából telegrafálják, hogy *Strossmayer* diakóvári püspököt 50 éves jubileuma alkalmából bibornokká fogják kinevezni.

Mehalt képviselő.

Zágráb, szept. 13. (Saj. tud. táv.) Jagics Iván plebános országgyűlési és tartománygyűlési képviselő ma éjjel hosszú súlyos szenvedés után meghalt. Az elhunyt őszinte híve volt a nemzeti pártnak és különösen alapos közgazdasági ismeretei által tűnt ki az s ebbe a szakba tartozó kérdések tárgyalásánál mindig általános érdeklődés mellett vett részt a vitákban. A temetés holnap lesz Sz. Simunban, Zágráb mellett.

Bresci büntársa.

Turin, szept. 13. (Saj. tud. táv.) *Stampa* Turini lapnak Gressaneyből érkezett távirata érdekes hirt jelent. Az ottani rendőrség megállapította, hogy kétségbevonhatlanul nemcsak *Umbertót*, hanem *Margit* királynőt is megakarták ölni, mely tényre az ujabban felmerült bizonyíték vall. A királynő elleni merényletet *Granotti*, *Bresci* királygyilkos barátja akarta elkövetni, azonban terve nem sikerült. *Granottit* most mindeaütt keresik.

Krüger menekülése.

London, szeptember 13. (Saj. tud. táv.) A Reuter-ügynökség jelenti Lourenco-Marquezből: Krüger elnök és több transzváli hivatalnok jelenleg Pott hollandiai konzulnál tartózkodik.

Egy orkán pusztításai.

New-York, szept. 13. (Saj. tud. táv.) Galveston város polgármestere New-Yorkba táviratozta, hogy a multkori orkán pusztításai borzasztóak. Eddig *kétezeröttszáz* holttestet temettek el *négyszáz* pedig elégettek. A városban és a környéken a sok rabló miatt *statáriumot* proklamáltak. Galveston városa annyira össze van rombolva, hogy azt többé nem fogják felépíteni.

Az osztrák politikai helyzet.

Bécs, szeptember 13. (Saját. tud. távir.) Dr. *Funke*, mint a német balpártvezérek konferenciájának eddigi elnöke, a pártvezéreket e hó 18-ára értekezletre hívta egybe.

A volt német nagykövet a czárnál.

Berlin, szept. 13. (Saj. tud. táv.) A »Kreuzzeitung« jelenti, hogy *Werder* tábornok, volt pétervári német nagykövet, a czár meghívására Spalába utazott.

Választások Csehországban.

Prága, szeptember 13. (Saját. tud. távir.) Itt a helytartó a csehországi választások határidejét a következőképen állapította meg. Az általános választó kuriában január 3, a községekben január 8, a városokban január 10, a kereskedelmi- és iparkamarákban január 12, a nagybirtokosságban január 15.

Sztrájk.

New-York, szeptember 13. (Saj. tud. táv.) Az Anthracit-szénterület egyesült bányamunkásai elhatározták a sztrájkot, a mely e hó 17-én fog megkezdődni.

KOZGAZDASAG.

Sertéshizlaló Nagyváradon. Nagyvárad város több gazdasági vezető férfia tervbe vette egy sertéstenyésztő létesítését a város területén, melynek végrehajtása gazdasági okokból nagyon előnyös volna városunkra. Erre vonatkozólag gyűlést hívnak össze, melyre az alábbi meghívó szól: Minthogy Nagyváradon, egy sertéstenyésztő nagy vármegye központján, gazdasági okokból igen előnyös volna egy sertéshizlaló felállítása, mely megfelelné a nemzetközi szerződés feltételeinek s így a hizlalt sertéseknek külföldre való szállítása még vész esetében is akadálytalanul eszközölhető volna. S továbbá, minthogy Nagyváradon egy sertéshizlaló létesítése (mely már régi terve a biharmegyei gazdáknak) Biharmegye, sőt a közeli szomszéd vármegyék gazdaközönségére is és Nagyvárad város kereskedelmére igen előnyös volna, szívesen közreműködünk, hogy egy sertéshizlaló részvénytársasági alapon létesíttessék.

Ezért e fontos kérdés megtárgyalása czéljából értekezletet hívnak össze f. évi szeptember 19-ik napjának délután 5 órájára a vármegye ház nagytermébe.

Dr. *Bulyovszky József.* Gróf *Tisza István.*

Az erdőöri és vadöri szakvizsgák.

Az erdőöri szakvizsgák folyó évi október 22-én és az erre következő napokon Budapesten, Pozsonyban, Besztercebányán, Miskolczon, Kassán, M.-Szigeten, Debreczenben, Kolozsváron, Székely-Udvarhelyen, Brassóban, Nagyszébenben, Temesváron, Zomborban, Pécsen és Szombathelyen, a vadöri vizsgák pedig az erdőöri szakvizsgákkal kapcsolatosan Budapesten, Pozsonyban, Szombathelyen és Kolozsváron a vármegye székházában délelőtt 3 órakor fognak megkezdődni és folytatólag megtartatni.

Mindazok, a kik az erdőöri szakvizsgát vagy a vadöri vizsgát letenni szándékoznak, hiteles bizonyítványokkal felszerelt folyamódványait a vizsgák székhelyére nézve illetékes kir. erdőfelügyelőhöz folyó évi október 10-ig nyújtják be.

Hirdetmény-kivonat.

A m. kir. budapesti I. honvéd kerületbeli csapatok alább megnevezett állomásán elhelyezett m. kir. honvédcsoportok (intézetek) kenyérszükségleteinek biztosítása tárgyában 1900. évi január hó 1-től 1901. évi december hó 31-ig terjedő 1 évre ajánlati tárgyalás fog megtartatni és pedig:

Félegyházán folyó évi október hó 1-én az ottani honvéd-állomás parancsnokság irodájában.

Gyulán folyó évi október hó 2-án a 2. honvéd gyalog-ezred kezelő-bizottsági irodájában.

Jászberényben folyó évi október hó 4-én a 2. honvéd gyalog-ezred 3. zászlóalj irodájában.

Debreczenben folyó évi október hó 10-én a 3. honvéd gyalog-ezred kezelő-bizottságának irodájában és

Zilahon folyó évi október hó 12-én az ottani honvéd állomás parancsnokság irodájában.

A szállítás iránt érdeklődők a részletes és bővebb feltételeket a nagyvárad honvéd-laktanya és Markovits-féle ház kapuján, valamint a rendőrségnél kifüggesztett hirdetményből tudhatják meg.

A m. kir. n.-várad 4. h. gy. e. parancsnokság.

Hirdetmény-kivonat.

A nagyváradi állomáson elhelyezett 4. honvéd gyalogezred-törzs 1. és 2. zászlóalja részére az 1900. évi október hó 1-től 1901. évi szeptember hó 30-ig terjedő időre szükséges kenyér el fuvarozásának biztosítása iránt Nagyváradon folyó évi szeptember hó 21-én az ezred kezelőbizottság irodájában ajánlati tárgyalás fog tartatni.

A szállítás iránt érdeklődők a részletes és bővebb feltételeket a nagyváradi honvéd laktanya kapuján, — valamint a helybeli rendőrkapitányi hivatalnál kifüggesztett hirdetményből tudhatják meg.

Magy. kir. honvéd állomásparancsnokság.

Relch Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Határidők.

Budapest, szept. 13.	
Buza októberre	7.50
Buza júniusra	7.93
Tengeri	6.40
Rozs okt.	6.96
Zab okt.	5.22
Káposzta, repce, aug.	

Értéktőzsde.

Budapest, szept. 13.	
Oszták hitel	667.75
Magyar hitel	683.—
Allamvasut	670.75
Rimamurányi	540.—
Magyar jelzálog	435.—
Salgótarjáni	
Wagon-kölcsön	

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1900. szept. 13-án.

Magyar aranyjárdék 4%	96.10
Magyar koronajárdék	90.70
Magyar vasuti kölcson aranyban 4/1000	100.
Magyar vasuti kölcson ezüstben 2/1000	99.60
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	97.50
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	90.—
Italmérési jog megváltási kötvény	98.30
Horváth-szlavónföldtehermentesítési kötvény	92.50
Magyar nyerevény-sorsjegy-kölcsön	162.—
Tiszaszabályozás szegedi sorsjegyek kölcson	141.50
Oszták járdék papirban	97.85
Oszták járdék ezüstben	97.20
Oszták járdék aranyban	97.15

Oszták korona járdék	97.40
Oszták államsorsjegyek	132.50
Oszták magyar bankrészevény	17.05
Magyar hitelbankrészevény	682.—
Oszták hitelintézet részevény	667.75
Párisi vista	96.80
20 frankos arany (Napoleond'or)	19.31
Németbiroda'ni márka	118.20
London vista	242.15
20 márkás arany	28.61

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Az összes

nép- és középiskolai tankönyvek

valamint mindennemű papir, író és rajzeszközök a legjutányosabb áron kaphatók:

SEBŐ J. IMRE könyv- és papirkereskedésében

NAGYVÁRAD, Fő-utca

(Olány-ház.)

VASUTI MENETREN D.

Érvényes 1900. évi május 1-től.

Budapest—Nagyvárad—Kolozsvár.							Kolozsvár—Nagyvárad—Budapest.							Püspök-Ladány—Debreczen—Érmihályfalva.									
	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	V. v.		V. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	V. v.		Sz. v.	Sz. v.	Gy. v.	Gy. v.	Sz. v.	V. v.
Budapest ind.	6 50	8 30	1 55	5 45	9 15	—	Kolozsvár ind.	—	5 23	7 —	12 32	6 13	11 01	—	—	—	P.-Ladány ind.	4 06	1 24	5 35	10 53	2 29	6 08
Rákos >	7 02	8 51	2 08	6 06	9 28	—	Jegenye >	—	6 11	7 59	1 14	7 16	—	—	—	—	Debreczen >	5 14	2 33	6 26	11 44	3 36	7 41
Ujszász >	8 28	10 59	3 32	8 40	10 56	—	B.-Hunyad >	—	6 40	8 37	1 44	7 55	12 20	—	—	—	Érmihályfalva érk.	6 35	3 57	—	1 —	4 58	—
Szolnok >	9 07	11 31	3 56	9 27	11 19	—	Csucsá >	3 25	7 09	9 19	2 15	8 37	12 52	—	—	—	Érmihályfalva—Debreczen—Püspök-Ladány.						
Szajol >	9 21	11 50	4 09	9 46	11 33	—	Rév >	5 26	7 47	10 08	3 01	9 32	1 34	—	—	—	Érmihályfalva ind.						
P.-Ladány >	10 43	2 —	5 28	11 53	12 55	4 54	Élesd >	5 54	7 59	10 25	3 15	9 49	1 48	—	—	—	Debreczen ind.						
Báránd >	—	2 12	—	12 07	—	5 11	Mező-Telegd >	6 21	8 11	10 42	3 28	10 07	2 01	—	—	—	Debreczen >						
Sáp >	—	2 27	5 48	12 24	—	5 32	F.-Vásárhely >	6 49	—	11 01	—	10 27	—	—	—	—	Debreczen érk.						
B.-Ujfalu >	11 18	2 47	6 03	12 46	1 33	5 58	Várad-Velence >	7 02	8 32	11 10	—	10 37	2 25	—	—	—	P.-Ladány érk.						
M.-Peterd >	—	3 —	—	1 —	—	6 15	Nagyvárad érk.	7 16	8 38	11 17	3 57	10 44	2 31	—	—	—	Debreczen—Nagy-Léta—						
M.-Keresztes >	—	3 12	—	1 14	—	6 31	Nagyvárad ind.	2 22	8 43	11 36	4 10	11 04	2 38	—	—	—	Vértés—Debreczen—						
Bors >	—	3 25	—	1 28	—	6 50	Püspöki >	2 36	8 52	11 47	—	11 14	—	—	—	—	Nagy-Léta						
Püspöki >	11 48	3 32	—	1 36	—	7 02	Bors >	2 47	—	11 54	—	11 22	—	—	—	—	Debreczen ind.						
Nagyvárad érk.	11 56	3 42	6 39	1 48	2 11	7 16	Mező-keresztes >	3 12	—	12 05	—	11 37	—	—	—	—	Sáránd ind.						
Nagyvárad ind.	12 16	3 58	6 46	2 06	2 18	12 25	Mező-Peterd >	3 30	—	12 17	—	11 50	—	—	—	—	H.-Bagos ind.						
V.-Velence >	—	4 05	—	2 30	2 25	12 32	B.-Ujfalu >	4 07	9 23	12 29	4 50	12 05	3 18	—	—	—	H.-Pályi >						
F.-Vásárhely >	—	4 16	—	2 41	—	12 45	Sáp >	4 39	9 38	12 47	—	12 25	—	—	—	—	H.-Pályi >						
M.-Telegd >	12 48	4 38	7 15	3 03	2 50	1 12	Báránd >	5 01	—	1 01	—	12 41	—	—	—	—	M.-Pályi >						
Élesd >	1 02	4 56	7 28	3 21	3 04	1 37	P.-Ladány >	5 17	10 06	1 34	5 40	1 19	4 03	—	—	—	M.-Pályi >						
Rév >	1 26	5 20	7 50	3 45	3 26	2 10	Szajol >	—	11 21	3 08	6 59	3 04	5 19	—	—	—	N.-Léta—						
Csucsá >	2 16	6 31	8 37	4 53	4 16	3 49	Szolnok >	—	11 44	3 35	7 32	3 37	5 39	—	—	—	Vértés érk.						
B.-Hunyad >	2 49	7 16	9 08	5 32	4 52	4 48	Ujszász >	—	12 03	3 58	7 50	4 05	5 58	—	—	—	Sáránd—Derecske.						
Jegenye >	3 15	7 49	9 33	6 01	—	5 34	Rákos >	—	1 37	6 03	9 28	6 52	7 38	—	—	—	Derecske—Sáránd.						
Kolozsvár érk.	3 50	8 33	10 08	6 59	5 55	7 40	Budapest érk.	—	1 50	6 20	9 40	7 10	7 50	—	—	—	Sáránd ind.						
Nagyvárad—Szeged				Szeged—Nagyvárad.				Nagyvárad—Arad.				Arad—Nagyvárad.											
	Sz. v.	Sz. v.	V. v.		Sz. v.	Sz. v.	V. v.		Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.		Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.								
Nagyvárad ind.	10 20	4 30	7 00	Szeged ind.	3 40	10 25	6 40	Nagyvárad ind.	10 20	4 30	7 —	Arad ind.	5 10	11 20	9 35								
Ósi >	10 30	4 41	7 16	H.-M.-Vásárhely >	4 38	11 05	7 50	Ósi >	10 30	4 41	7 16	Kétegyháza >	6 14	11 31	10 54								
Less >	10 48	5 01	7 40	Oroszháza >	5 41	11 54	9 20	Less >	10 48	5 01	7 40	Csaba érk.	6 40	12 57	11 24								
Gyapju >	10 56	5 10	7 52	Csaba >	7 00	2 33	4 50	Csaba >	11 03	5 19	8 05	Csaba ind.	7 —	2 33	4 50								
Cséffa >	11 03	5 19	8 05	Gyula >	7 27	3 05	5 26	Szalonta >	11 26	5 44	8 46	Gyula >	7 27	3 05	5 26								
Szalonta >	11 26	5 44	8 46	Sarkad >	7 47	3 27	5 56	Kötegyán >	11 46	6 05	9 15	Sarkad >	7 47	3 27	5 56								
Kötegyán >	11 46	6 05	9 15	Kötegyán >	7 56	3 39	6 10	Sarkad >	11 57	6 17	9 31	Kötegyán >	7 56	3 39	6 10								
Sarkad >	11 57	6 17	9 31	Szalonta >	8 23	4 10	6 47	Gyula >	12 21	6 44	10 01	Szalonta >	8 23	4 10	6 47								
Gyula >	12 21	6 44	10 01	Cséffa >	8 42	4 34	7 18	Csaba érk.	12 42	7 06	10 30	Cséffa >	8 42	4 34	7 18								
Csaba >	2 10	7 41	4 44	Gyapju >	—	4 42	7 29	Csaba ind.	2 23	7 18	4 32	Less >	9 04	5 —	5 1								
Oroháza >	3 10	9 10	5 50	Less >	9 04	5 00	7 51	Kétegyháza >	2 54	7 45	5 38	Ósi >	9 21	5 19	6 1								
H.-M.-Vásárhely >	4 00	10 02	7 00	Ósi >	9 21	5 19	8 16	Arad érk.	3 55	8 48	6 05	Nagyvárad érk.	9 32	5 30	3 1								
Szeged >	4 35	10 55	7 55	Nagyvárad érk.	9 32	5 30	8 31																

Nyomatott a Szent László-nyomdában Nagyváradon.